

Kortanalys 2/2020

Direktavskrivna brott

Regionala skillnader och variation över tid

Innehåll

Metod och material	6
Handlagda brott.....	6
Anmälningssätt	7
PKC:s telefonkötid	7
Analysmetod	7
Regionala skillnader och utveckling	8
Regionala skillnader	8
Utvecklingen	8
Möjliga förklaringar	9
PKC:s arbetsbelastning	9
Brottsstruktur.....	11
Hur brottsstrukturen påverkar direktavskrivningarna	14
Anmälningssätt	15
Brottsstrukturen och andelen direktavskrivningar i regionerna	20
Avslutning	23
Referenser	25
Bilagor	26
Bilaga 1. Residualdiagnostik.....	26
Bilaga 2. Tabell- och figurbilaga	31

urn:nbn:se:bra-878
© Brottsförebyggande rådet 2020

Författare: Victor Ståhl
Vetenskaplig granskare: Felipe Estrada, professor i kriminologi, Stockholms universitet
Omslagsillustration: Susanne Engman
Produktion: Brottsförebyggande rådet, Box 1386, 111 93 Stockholm
Telefon 08-527 58 400, fax 08-411 90 75, e-post info@bra.se, www.bra.se

Denna kortanalys kan laddas ner från Brås webbplats www.bra.se

Sammanfattning

Brottsoffers möjligheter att tillvarata sina rättigheter bör vara desamma oavsett var de bor. Därför är det intressant att undersöka om andelen direktavskrivna brott varierar mellan olika delar av landet och vad det kan bero på. I denna kortanalys beskrivs hur andelen direktavskrivna brott varierar mellan olika polisregioner i Sverige och mellan olika månader under treårsperioden 2016–2018, samt presenteras några möjliga förklaringar.

Hög andel direktavskrivna brott i region Stockholm

I polisregion Stockholm direktavskrevs en stor andel av brotten, 57 procent, vilket är fler än i de andra polisregionerna. I polisregion Nord direktavskrevs en mindre andel än i de andra polisregionerna (43 procent).

Brottsstrukturen påverkar direktavskrivningarna

En förklaring till att andelen direktavskrivna brott skiljer sig åt mellan regionerna och mellan månaderna är att även brottsstrukturen varierar, både mellan olika regioner och mellan olika månader.

Andelen direktavskrivna brott varierar nämligen kraftigt mellan olika brottskategorier, från mindre än 1 procent vid drograttfylleri till 94 procent vid cykelstöld. Särskilt vanligt är det att direktavskriva följande brottskategorier: bedrägerier, stölder av motorfordon, cykelstölder, övriga stölder och skadegörelser. Ju fler sådana brott som begås, desto större blir andelen direktavskrivna brott.

Det finns alltså regionala skillnader i brottsstruktur, vilket i hög grad förklarar de regionala skillnaderna i andelen direktavskrivna brott. Exempelvis är andelen skadegörelsebrott särskilt hög i region Stockholm, vilket tydligt bidrar till att många brott i regionen direktavskrivs.

Andelen direktavskrivna brott varierar inte bara mellan regionerna, utan också

under kalenderåret, med en större andel under sommarmånaderna och en mindre under vintermånaderna. Cykelstölder och vissa andra stöldbrott står exempelvis för en större andel av de handlagda brotten på sommaren. Det omvända gäller för så kallade ingripandebrott och vissa andra brott. Därmed förklarar brottsstrukturen i hög grad också skillnaderna mellan olika delar av året.

Anmälningssätt och brottsstruktur hänger i viss mån ihop

Det är troligt att även skillnader i anmälningssätt i viss mån påverkar andelen direktavskrivna brott.

Ett sätt att anmäla brott är att skicka in en så kallad skrivelse till polisen. Detta anmälningssätt är till exempel vanligt när trafikföretag anmäler skadegörelser, framför allt klotter i tunnelbanan. Därmed är det dock svårt att särskilja effekter av anmälningssätt från effekter av brottskategorier, eftersom nästan alla skrivelser rör skadegörelser.

Arbetsbelastningen påverkar inte, eller endast svagt

Arbetsbelastningen bör inte påverka beslutet om att utreda eller direktavskriva brott. Polisen har nämligen en skyldighet att ta upp brottsanmälningar och att utreda brotten, även när organisationen är ansträngd. I en av analyserna studerades anmälningar som kommit in via telefonsamtal eller som e-anmälningar till polisens kontaktcenter (PKC), som tar emot, registrerar och hantarer majoriteten av brottsanmälningarna.

Telefonkötiden till PKC används i denna kortanalys som mått på deras arbetsbelastning. Under våren 2018 ökade andelen mottagna samtal med minst 3 minuters kötid, men det finns inga tydliga tecken på att det påverkat andelen direktavskrivna brott. Resultaten ska dock tolkas med viss försiktighet, i och med att bara ett mått på arbetsbelastning testats.

Inledning

Denna kortanalys handlar om den inledande fasen i brottmålsprocessen, från anmälan fram till ett första beslut. Om brottet utreds ligger detta till grund för myndighetens vidare handläggning och utredning, men kan också påverka senare led i rättskedjan, såsom Åklagarmyndigheten, Sveriges domstolar och Kriminalvården.

Brottsoffers möjligheter att tillvarata sina rättigheter bör vara desamma oavsett var de bor. Därför är det intressant att undersöka om andelen direktavskrivna brott varierar mellan olika delar av landet och vad det kan bero på, liksom om andelen direktavskrivna brott varierar under kalenderåret och vad det kan bero på.

Utreda och direktavskrivna brott

Polisen och andra myndigheter tar emot och registrerar brottsanmälningar och beslutar om de ska inleda en utredning eller om de ska direktavskriva brottet. Direktavskrivna brott är brott som läggs ned utan att utredas (Brå 2019a). I denna kortanalys används ibland benämningen direktavskrivningar. Det kan handla om att det inte finns någon misstänkt eller att det saknas spår eller någon annan förutsättning att driva ärendet framåt. När brottet uppenbart inte går att utreda och när det saknas praktiska förutsättningar att utreda det, får utredningen läggas ned (23 kap. 1 § 2 st. RB).

Vid vissa brottskategorier finns det oftare förutsättningar att utreda brotten, vid andra finns det mer sällan. När det finns en misstänkt person inleds nästan alltid en förundersökning. Det finns även annat som förbättrar utsikterna för att kunna inleda en förundersökning, till exempel olika typer av spaningsuppslag, det vill säga uppslag som kan leda utredningen framåt. Det kan handla om kamerabevakning på brottsplatsen eller olika spår, såsom foton och filmer.

Förundersökningsledaren (FU-ledaren) kan besluta om att utreda brottet på olika sätt, i form av antingen en förundersökning, en förenklad utredning¹ eller en utredning enligt lagen om unga lagöverträdare² (Brå 2019a).

Av dessa utredningsformer är förundersökningen den vanligaste. Förundersökningen syftar till att utreda vem som skäligen kan misstänkas för brottet och om det föreligger tillräckliga

¹ Ibland handläggs brotten genom ett så kallat förenklat utredningsförfarande. Till exempel kan det handla om bötesbrott där det finns tillräckliga skäl för åtal (23:22 RB) eller om vissa brott som begås i rättssalen (45:2 RB).

² Utredningar enligt 31 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (LUL) där den som kan misstänkas är *under* 15 år.

skäl för åtal (23:2 RB). För att kunna inleda en förundersökning räcker det att det finns en anledning att anta att ett brott som hör under allmänt åtal har begåtts (se 23:1 RB), men det ska inte tolkas som att polis och åklagare är skyldiga att inleda förundersökning så snart brott inte kan uteslutas (Bring och Nielsen 2009).

Början av brottmålsprocessen

Brottsanmälningar kan anmälas till polisen på många olika sätt. Polisens kontaktcenter (PKC) tar emot en majoritet av brottsanmälningarna. Brottmålsprocessen börjar med att en PKC-operatör hanterar den inkommande anmälan, ofta via ett telefonsamtal. Operatören undersöker vad som hänt, om det är en brottslig handling och i så fall vilket brott det rör sig om. Efter att anmälan upprättats skickas ärendet till FU-ledaren, som sköter den fortsatta handläggningen. FU-ledaren har som uppgift att ta ett initialt beslut om att utreda eller direktavskrivna brottet. När detta beslut är taget upphör PKC:s hantering. Om en utredning inleds skickas ärendet till en brottsrotel, som tar emot det och ansvarar för den vidare handläggningen (Polismyndigheten 2019d).

För att kunna ta ett beslut om att utreda eller direktavskrivna brottet bör det finnas tillräckligt med relevant information. Ibland är anmälningarna ofullständiga, så att det inte är möjligt att ta ett initialt beslut och man måste komplettera anmälan med ytterligare uppgifter. Då skickar FU-ledaren tillbaka anmälan till operatören, som får till uppgift att göra en så kallad förutredning, där man gör vissa punktvisa åtgärder, till exempel ringa upp målsägare och komplettera anmälan eller undersöka om en anmäld händelse har inträffat eller ej (Bring och Nielsen 2009). Enligt Bärghman och Danielsson (2019) får åtgärderna inte sträcka sig längre än vad som krävs för att fatta ett beslut om att utreda eller direktavskrivna brottet.

Syfte och frågeställningar

Syftet med denna kortanalys är att studera hur andelen direktavskrivna brott varierar mellan olika polisregioner och mellan olika kalendermånader. Dessutom undersöks följande tre möjliga förklaringar till att andelen direktavskrivna brott varierar.

PKC:s arbetsbelastning

Arbetsbelastningen vid polisens kontaktcenter (PKC) utgör den första möjliga förklaringen att undersöka. Om PKC är högt belastad kan det eventuellt påverka kvaliteten i upptagningen av anmälan. En stressig arbetssituation på PKC skulle kunna påverka insatserna i ärendena och i förlängningen också besluten att utreda eller direktavskrivna brotten. Detta är särskilt intressant att undersöka, eftersom polisen har skyldighet att registrera brottsanmälningar och utreda brotten, även när organisationen är ansträngd (Bärghman och Danielsson 2019).

Brottsstruktur

Utöver arbetsbelastning undersöks en andra möjlig förklaring: brottsstrukturen. Andelen direktavskrivningar varierar kraftigt mellan olika brottskategorier. Vissa kategorier direktavskrivs relativt ofta, medan vissa andra direktavskrivs relativt sällan (Brå 2019a).

Anmälningssätt

Anmälningssätt är den tredje möjliga förklaringen som undersöks. Brott kan anmälas på olika sätt till polisen, och det finns olika mycket information i dessa anmälningar. E-anmälningar saknar ofta relevant information, i alla fall i jämförelse med brott som anmäls på annat sätt (se till exempel Brå 2013 eller Polismyndighete 2017). Eftersom anmälningssättet påverkar hur mycket och vilken information som finns i brottsärendena, påverkar detta i sin tur möjligheterna att inleda en utredning.

I kortanalysen undersöks följande frågor:

- Hur varierar andelen direktavskrivningar mellan olika polisregioner och mellan olika kalendermånader?
- Hur påverkar arbetsbelastningen vid PKC andelen direktavskrivningar?
- Hur påverkar brottsstrukturen andelen direktavskrivningar?
- Hur påverkar anmälningssättet andelen direktavskrivningar?

Metod och material

Denna kortanalys fokuserar på andelen direktavskrivningar uppdelat på polisregioner³ och kalendermånader. Andelen direktavskrivningar i regionerna är särskilt intressanta bland annat för att de är mindre utforskade.⁴ Vid analys av regioner kan man ibland hitta specifika, regionsbaserade, samband. Fortsättningsvis, när region benämns, avses polisregion.

Flera tidigare studier har studerat polisens handläggningsbeslut per helår, och utvecklingen över tid. Till exempel studerade Brå (2018) personuppklaring i relation till förändrad brottsstruktur under perioden 2001–2016. I denna kortanalys används en annan tidsindelning, kalendermånader, för att kunna upptäcka eventuella månadsrelaterade samband. Här analyseras framför allt olika typer av statistik: handlagda brott, anmälningssätt och kötid.

Handlagda brott

Kortanalysen baseras framför allt på specialuttagen statistik över handlagda brott, som sedan summerats till uppgifter per månad och per region. Fokus i denna kortanalys är därmed en kort men aktuell period efter att polisorganisationen ombildats, från och med januari 2016 till och med december 2018. I denna kortanalys ingår totalt 4 137 426 handlagda brott.

Statistiken omfattar samtliga anmälda brott där polis, åklagare eller annan utredande myndighet har fattat ett beslut som innebär att handläggningen av brottet avslutas (Brå 2019a).

Brotten kan innehålla en eller flera misstankar. När brottet innehåller flera misstankar kan det finnas flera olika beslut; i den här kortanalysen liksom i den löpande statistiken redovisas det mest ingripande beslutet (Brå 2019a). Om till exempel ett brott direktavskrivs, men det sedan tillkommer ny information, kan FU-ledaren inleda en utredning, som sedan leder till ett nytt handläggningsbeslut, till exempel åtal. I detta exempel finns det två beslut kopplat till brottet. Då räknas bara det mest ingripande beslutet, det vill säga åtalet. Därmed finns det endast ett beslut för vart och ett av brotten.

³ För att få en heltäckande bild studeras *polisregioner*, det vill säga samma organisatoriska nivå som för den löpande statistiken över handlagda brott. Ett alternativ hade kunnat vara att studera *polisområden*, en lägre organisatorisk nivå. Då hade man fått en mer detaljerad bild, men inte en lika heltäckande. Vissa av brotten utreds nämligen inte på polisområdesnivå, utan på regionsnivå.

⁴ Det finns även enstaka små brottskategorier som utreds på en högre, nationell, nivå. Till exempel handläggs vissa ovanliga brott som krigsbrott och artskyddsbrott av Noa, en nationell avdelning inom polisen (Polismyndigheten 2019c). I denna kortanalys har de nationellt handlagda brotten placerats under region Stockholm. Det är samma hantering som i den löpande statistiken.

Anmälningssätt

Kortanalysen baseras även på uppgifter från polisens it-avdelning, nämligen statistik över anmälningssätt.⁵ Ett ärende kan innehålla en eller flera brottsanmälningar. Om ärendet innehåller flera anmälningar redovisas bara ett anmälningssätt per ärende, nämligen den första anmälan i ärendet. Anmälningssätten redovisas i följande kategorier:

- besök på polisstation
- e-anmälan
- polis i tjänst
- skrivelse
- telefonsamtal till PKC
- telefonsamtal, ej till PKC
- övrig anmälan (inklusive fax).

PKC:s telefonkötid

Som ett mått på arbetsbelastningen vid polisens kontaktcenter (PKC) behandlas i kortanalysen också statistik över PKC:s telefonkötid. Kötiden tas upp i polisens årsredovisning, där man redovisar antalet mottagna samtal för vilka det tagit minst tre minuter att komma fram.⁶ I denna kortanalys har det inte varit möjligt att testa andra mått på PKC:s arbetsbelastning.⁷

Analysmetod

Den analysmetod som valts för att besvara frågorna är så kallad linjär regression. För att avgöra hur mycket en modell förklarar studeras den så kallade förklaringsgraden (R^2), ett mått som kan variera mellan 0 och 1. Dessutom bör modellerna också vara relativt enkla. Om man tar hänsyn till för många variabler eller kategorier, ökar nämligen risken att få en delvis skev bild. En ambition är att med hjälp av en begränsad uppsättning variabler eller kategorier förklara en så stor del av fenomenet som möjligt.

⁵ Data över anmälningssätt, levererad av polisens it-avdelning via ett krypterat usb-minne, mottaget 2019-09-22.

⁶ I polisens årsredovisning redovisas de egentligen mättet *andelen av samtalen som tar kortare tid än tre minuter*. I denna kortanalys är måttet vänt, eftersom det är mer logiskt att måttet ökar när arbetsbelastningen ökar.

⁷ Kötiden är ett av flera möjliga mått på arbetsbelastningen. En fördel med kötidsmåttet är att det tar hänsyn till alla samtal, det vill säga även samtal som handlar om annat än brottsanmälningar, till exempel samtal om borttappade plånböcker, pass och andra föremål eller om allmänna samhällsupplysningar. En annan fördel med måttet är att telefonkötiden påverkar de anställdas arbete i realtid, något som inte återspeglas i andra mått.

Det finns alternativa mått på arbetsbelastning som inte studerats i denna analys. Till exempel skulle ett sådant mått kunna vara det totala antalet anmälningar per arbetad timme. En fördel med ett dylikt mått är att det täcker in alla typer av brottsanmälningar som inkommer till kontaktcentret, men också att det tar hänsyn till personalresurserna. Det är dock väl snävt, i och med att det fokuserar enbart på de arbetsmoment som resulterar i en brottsanmälan.

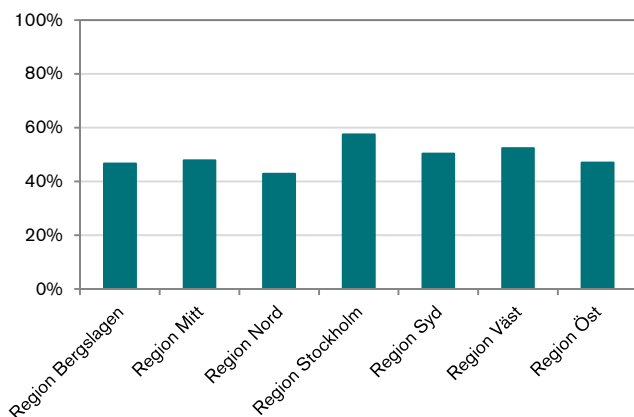
Regionala skillnader och utveckling

Den första frågan handlar om hur andelen direktavskrivningar varierar mellan olika regioner och mellan olika kalendermånader. Först beskrivs regionala skillnader och sedan beskrivs skillnader mellan olika månader.

Regionala skillnader

De initiala besluten varierar mellan regionerna, där speciellt två regioner utmärker sig (se figur 1 eller tabell 2 i bilaga 2). I region Stockholm direktavskriver man en större andel av de handlagda brotten än i de övriga regionerna, och i region Nord direktavskrivs en mindre andel än i övriga regioner. Under perioden 2016–2018 direktavskrevs i region Stockholm 57 procent av brotten, medan man i region Nord direktavskrev 43 procent. I de andra regionerna uppgick andelen direktavskrivningar till mellan 47 och 52 procent.

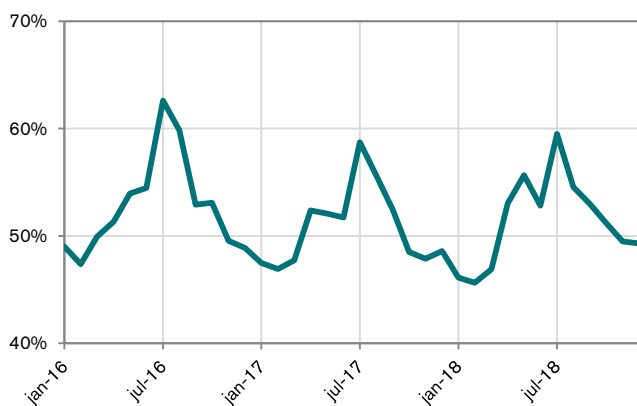
Figur 1: Andelen direktavskrivna brott i regionerna under perioden 2016–2018. Källa: Brå (2019b).

Utveckling

Andelen direktavskrivningar varierar också under kalenderåret. I detta fall handlar det om att andelen direktavskrivningar är högre under sommarmånaderna och lägre under vintermånaderna (se figur 2). I juli är andelen direktavskrivningar som högst och i februari är andelen som lägst. Ett sådant säsongsmönster syns såväl för landet som helhet som för var och en av regionerna. Regional säsongsvariation presenteras i figur 1 i bilaga 2.

Figur 2: Andelen direktavskrivna brott i landet som helhet, under perioden januari 2016–december 2018. Källa: Brå (2019b).

Möjliga förklaringar

Andelen direktavskrivningar varierar alltså mellan olika regioner och mellan olika kalendermånader. I detta kapitel undersöks varför andelen direktavskrivningar varierar. Tre möjliga förklaringar presenteras, i följande ordning: arbetsbelastning, brottsstruktur och anmälnings-sätt. Därefter studeras den mest framträdande förklaringen mer i detalj.

PKC:s arbetsbelastning

Polisens kontaktcenter (PKC) kan inte skjuta upp de telefonsamtal som kommer in; dessa måste hanteras direkt. När det tar lång tid att komma fram till PKC är detta ett tecken på att de är mycket upptagna (och vice versa). Telefonkön kan därför vara ett mått på PKC:s arbetsbelastning.

Under 2016 och 2017 varierade kötiden kring en tämligen konstant nivå (se figur 3). Därefter ökade kötiden kraftigt under februari–maj 2018, och under hösten 2018 fortsatte kötiden att vara relativt lång, i alla fall jämfört med åren 2016 och 2017. Polisen kommenterar den ökade kötiden i sin årsredovisning för 2018. De menar att det beror på en hög omsättning av personal samt ett utökat uppdrag. Det utökade uppdraget kan brytas ned i följande delar:

1) Förändrad telefonstyrning

Polisen har styrt om en större andel av de icke-akuta telefonsamtalen till PKC. Ambitionen är att allmänheten i icke-akuta ärenden i första hand bör kontakta polisen via digitala självbetjäningstjänster, i andra hand indirekta möten via telefon och i tredje hand fysiska möten (Polismyndigheten 2019a).

2) Utvecklade e-tjänster

PKC hanterar samtliga de brottsanmälningar som görs via polisens webbplats. Enligt polisen har e-tjänsterna utvecklats (Polismyndigheten 2019a), vilket kan ha lett till att PKC får in fler e-anmälningar.

3) Andra förändringar

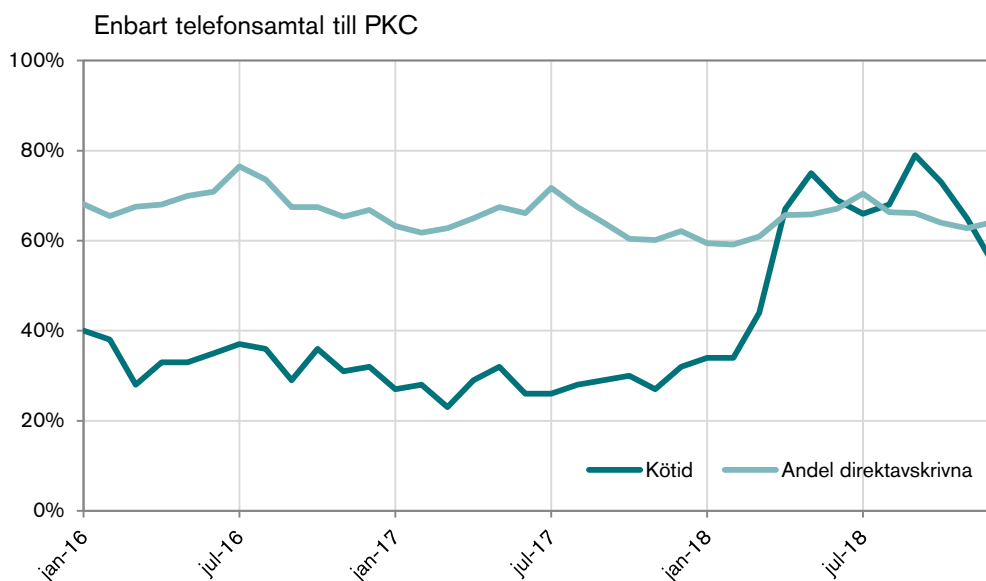
Det finns även annat som bidragit till PKC:s växande verksamhet. Till exempel har PKC fått utökade möjligheter att hålla förhör med målsägare (Polismyndigheten 2019d).

Om samvariation mellan kötider och direktavskrivningar

Telefonkötiderna ökade alltså under våren 2018, något som dock inte verkar ha påverkat andelen direktavskrivningar. Sett till hela perioden är samvariationen mellan kötid och andelen direktavskrivningar mycket låg ($R^2 = 0.02$).

Under våren 2018 ökade kötiderna kraftigt, medan andelen direktavskrivningar varierade måttligt, på ett snarare säsongsbetingat sätt, där andelen direktavskrivningar var som lägst på vintern, ökade under våren, var högst på sommaren och minskade under hösten (se figur 3). I övrigt syntes inga tydliga tecken på annan variation i andelen direktavskrivningar.

Figur 3: Andelen direktavskrivna brott och telefonkötiden (andelen mottagna telefonsamtal där det tar längre tid än tre minuter att komma fram) under perioden januari 2016–december 2018. Enbart telefonanmälningar (till PKC). Källor: Polismyndigheten 2019a samt Brå 2019b.

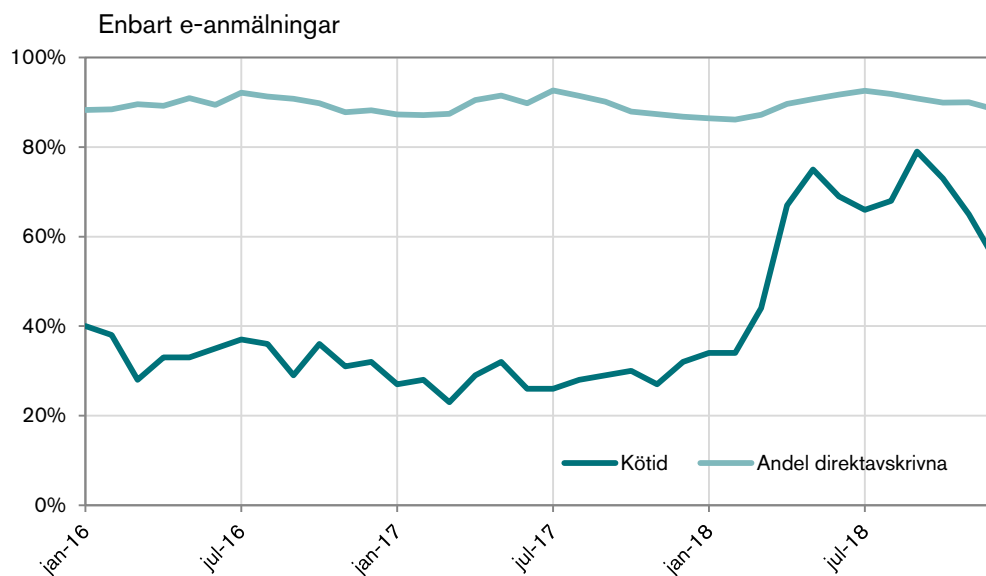

PKC hanterar som sagt även brottsanmälningar som kommer in på annat sätt, framför allt så kallade e-anmälningar, det vill säga brott som anmäls via polisens webbplats. Även i detta sammanhang används telefonkötiden som mått, eftersom belastningen på telefonkön påverkar arbetsbelastningen på arbetsplatsen som helhet och därmed även handläggningen av e-anmälningar.

Sett till e-anmälningar är samvariationen mellan kötid och andelen direktavskrivningar låg (se figur 4, $R^2 = 0.12$).⁸ Om man istället studerar perioden med ökade kötider, framgår inte heller någon sådan samvariation.

⁸ Utöver att korrelationerna är svaga, är det oväntade riktningar. Det är nämligen en negativ korrelation, vilket innebär att ju längre kötid desto mindre andel direktavskrivningar.

Figur 4: Andelen direktavskrivna brott och kötiden (andelen mottagna telefonsamtal där det tar längre tid än tre minuter att komma fram) under perioden januari 2016–december 2018. Enbart e-anmälningar. Källor: Polismyndigheten 2019a samt Brå 2019b.

Det finns alltså indikationer på att PKC har fått en ökad arbetsbelastning. Uppdraget har växt; de gör fler saker och hanterar en större andel av de anmälningar som kommer in till polisen. Ett mått på arbetsbelastningen är den tid man får vänta i telefonkö när man ringer till PKC. Under våren 2018 ökade denna kötid. Analyserna visar dock inga tecken på att den ökade arbetsbelastningen fått följdverkningar på andelen direktavskrivningar.

Brottsstruktur

En annan möjlig förklaring är att andelen direktavskrivningar varierar mellan olika brottskategorier. För att få en bild av direktavskrivningarna har 20 olika brottskategorier studerats.

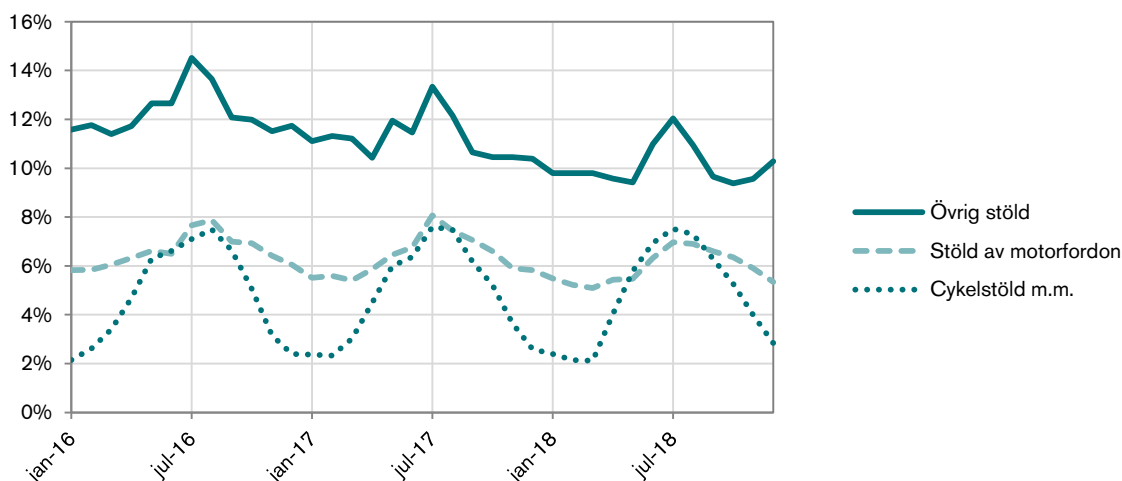
Hur brottsstrukturen varierar under kalenderåret

Brottsstrukturen varierar under kalenderåret, sett till när polisen (och andra utredande myndigheter) avslutar sin handläggning. Själva brottsanmälan kan ha inkommit under samma månad eller vid ett tidigare tillfälle.

För vissa brottskategorier avslutas handläggningen ofta på sommaren, men sällan på vintern. Speciellt handlar det om cykelstöld⁹ och vissa andra stöld (se figur 5). Cykelstölderna uppvisar den kraftigaste säsongsvariationen, de står för 2–3 procent av de handlagda brotten under vintern respektive 6–8 procent under sommaren.

⁹ Även stöld från cykel ingår, liksom tillgrepp av vissa andra icke-motordrivna forskaffningsmedel (till exempel båt). I och med att stöld av cyklar dock står för den stora andelen brott inom denna kategori, kallas den för enkelhetens skull för cykelstöld.

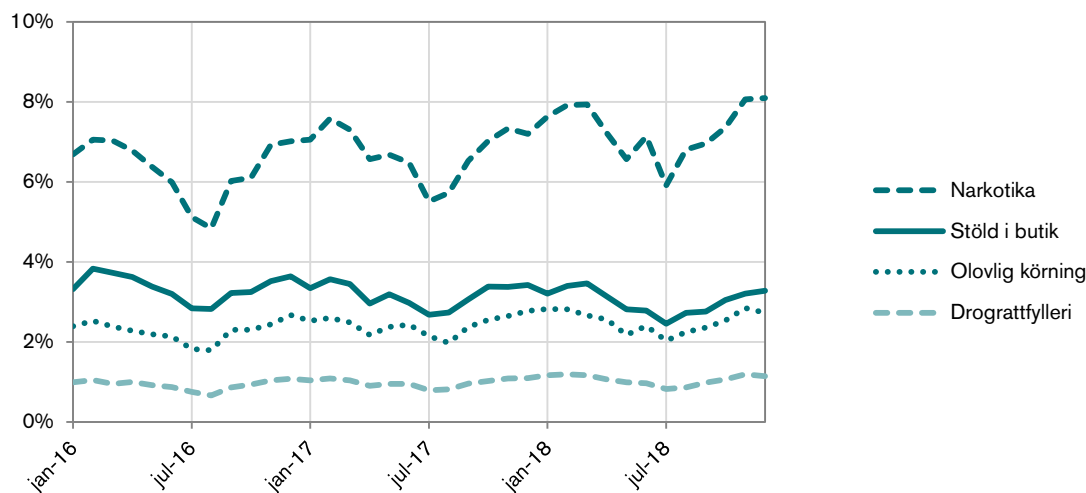
Figur 5: Andelen handlagda brott efter brottskategori under perioden januari 2016–december 2018. Ett urval av brottskategorier. Källa: Brå (2019b).

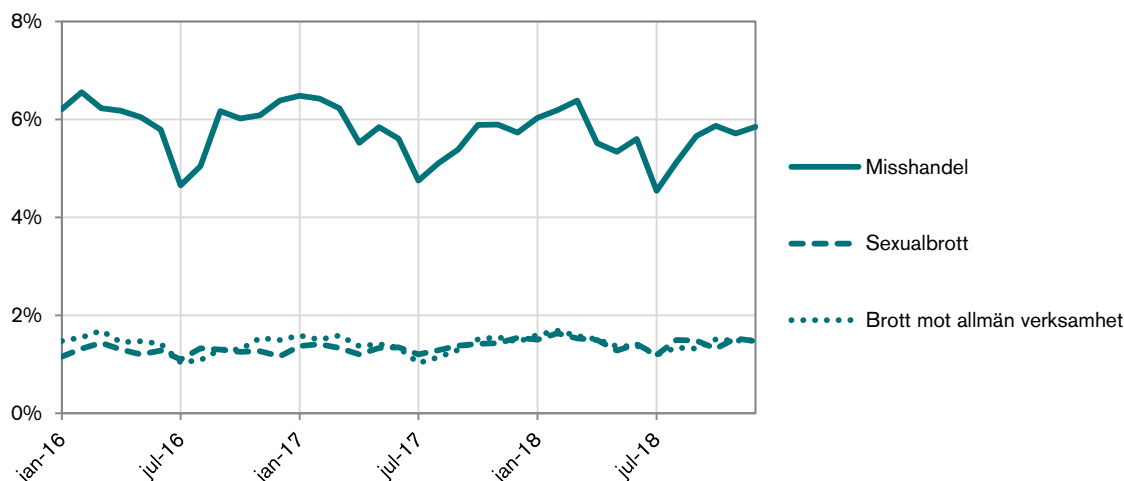
Handläggningen av vissa andra brott avslutas oftare under vintern. Det handlar framför allt om brottskategorier som ofta anmäls av en polis i tjänst, såsom olika ingripandebrott: olika trafik- och narkotikabrott och stölder i butik, men i viss mån också hot, misshandel, sexualbrott och brott mot allmän verksamhet (se figur 6 respektive 7). Av dessa ingripandebrott varierar narkotikabrotten särskilt mycket under året, från 7–8 procent av samtliga handlagda brott under vintern till 5–7 procent under sommaren.

Övriga brottskategorier har inte ett lika tydligt säsongsmönster (se figur 2a–2d i bilaga 2).

Figur 6: Andelen handlagda brott efter brottskategori under perioden januari 2016–december 2018. Ett urval av brottskategorier. Källa: Brå (2019b).

Figur 7: Andelen handlagda brott efter brottskategori under perioden januari 2016–december 2018. Ett urval av brottskategorier. Källa: Brå (2019b).

Hur direktavskrivningar varierar mellan brottskategorier

De initiala besluten om att direktavskriva eller utreda brotten varierar kraftigt mellan brottskategorierna. Andelen direktavskrivningar varierar från under 1 procent vid drograttfylleri till 94 procent vid cykelstöld (se figur 8). Ingripandebrotten är brott som polisen och andra myndigheter ofta själva upptäcker och anmäler. Det finns nästan alltid en misstänkt person och därmed goda förutsättningar att utreda brotten. Därför utreds narkotikabrotten, drograttfyllerierna, rattfyllerierna och de olovliga körningarna nästan alltid. Bara enstaka procent direktavskrivs. Även stöld i butik räknas som ett ingripandebrott. Stöld i butik upptäcks oftast av butiksanställda kontrollanter som gör det första ingripandet och kvarhåller den misstänkta gärningspersonen i butiken, säkrar bevis och kontaktar polisen (Sarnecki 2019). Stöld i butik direktavskrivs i något högre utsträckning än andra ingripandebrott (21 procent).

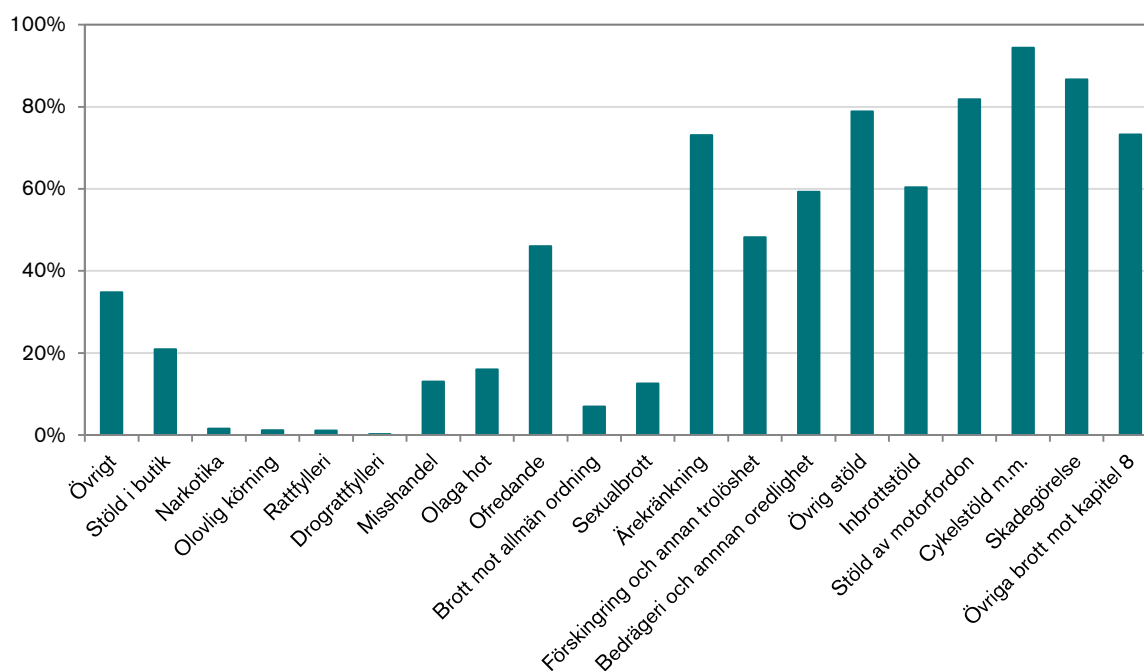
Offerbrott med interaktion är brott där offret och gärningspersonen har haft en kontakt med varandra. Det kan handla om en fysisk kontakt eller kontakt via internet eller telefon. Ur polisiär synpunkt betyder denna kontakt att man ofta vet vem den misstänkta personen är, eller åtminstone har något att arbeta vidare med för att kunna klara upp brottet. Dessa brott direktavskrivs i medelhög utsträckning, mellan 13 och 73 procent. Här ingår bedrägerier¹⁰, misshandel, olaga hot, ofredande, brott mot allmän verksamhet, sexualbrott och ärekränkning¹¹.

Offerbrott utan interaktion är brott som begås utan att gärningspersonen haft någon kontakt med offret. Därav följer också att polisen sällan har någon misstänkt, vilket försämrar möjligheterna att klara upp brotten. Här ingår skadegörelser och olika stöldbrott. Andelen som direktavskrivs varierar mellan 60 och 94 procent.

¹⁰ Det kan diskuteras i vilken kategori bedrägeribrotten ska läggas. Anledningen till att de i detta fall sorteras under offerbrott med interaktion är att gärningspersonen ofta har någon form av kontakt med brottsoffret, även om den kontakten sker under falska premisser (t.ex. att målsägaren blir lurad på en annonsvara). Därmed får polisen en "tråd" att arbeta med som saknas vid offerbrott utan interaktion. Kategorin innehåller dock många olika brottstyper med varierande grad av interaktion mellan gärningsperson och brottsoffer, varför man skulle kunna tänka sig att sortera denna brottskategori som offerbrott utan interaktion. Personupplämningsprocenten för bedrägeri generellt ligger dock mer i nivå med andra offerbrott med interaktion än med offerbrott utan interaktion. Samma indelning för bedrägeribrott har även använts tidigare (se Brå 2014 respektive Brå 2018).

¹¹ Polisen handlägger de ärekränkingsbrott där en anmälan inkommit till polisen. Åtal kan i regel endast väckas av målsägaren (det vill säga den som blivit utsatt för brottet). Ärekränkingsbrott lyder inte under allmänt åtal, utan under enskilt åtal, vilket troligtvis förklarar den höga andelen direktavskrivna ärekränkningar.

Figur 8: Andelen direktavskrivna brott inom 20 olika brottskategorier under perioden 2016-2018. Källa: Brå (2019b).

Hur brottsstrukturen påverkar direktavskrivningarna

Frågan är hur brottsstrukturen förklarar skillnaden mellan regioner och mellan månader och år. Sammantaget handlar det om 252 observationer, det vill säga samtliga sju regioner och samtliga 36 månader.

Tabell 1 visar vilka brottskategorier som ingår i modellen och hur de påverkar andelen direktavskrivningar. Som förväntat varierar andelen direktavskrivningar mellan olika brottskategorier, där vissa brottskategorier bidrar till en ökad andel direktavskrivningar, medan andra bidrar till en minskad andel.

Modellen omfattar inte alla brottskategorier, utan bara de som har en betydande inverkan på direktavskrivningarna. För att ha betydande inverkan ska brottskategorin vara tillräckligt stor och antingen ofta direktavskrivs eller ofta utredas. Samtliga brottskategorier i modellerna är så kallade mängdbrott¹², en samling brottskategorier som polisen beskriver som relativt vanliga och som utgör stora volymer¹³ (Polismyndigheten 2019b).

Misshandel är en stor brottskategori, som man relativt ofta utreder. Om misshandelsbrotten ökar i andel av de handlagda brotten, *minskar* andelen direktavskrivningar. För de andra fem brottskategorierna gäller det omvända: om brottskategorin ökar, *ökar* också andelen direktavskrivningar.

¹² Polisens definition av mängdbrott. I modellerna ingår inte alla kategorier av mängdbrott (exempelvis ingår inte butiksstölder, inbrott, olovlig körning och rattfylleribrott).

¹³ Mängdbrotten är i regel mindre allvarliga än vissa andra brott, såsom rån, våldtäkter och mord och dråp. Trots att mängdbrotten är mindre allvarliga, medför de ofta betydande skador för enskilda och för samhället. De kan innebära en kränkning av den personliga integriteten och kan skapa otrygghet i samhället (Polismyndigheten 2019b).

Det bör tilläggas att de olika brottskategorierna bidrar i olika utsträckning. Om andelen övrig stöld ökar med 1 procentenhet, ökar andelen direktavskrivningar med 1,1 procentenheter. Om andelen bedrägerier ökar med 1 procentenhet, ökar andelen direktavskrivningar med 0,5 procentenhet.

Tabell 1: Regressionsmodell över andelen direktavskrivningar och brottsstruktur i regionerna, under perioden januari 2016–december 2018. Residualdiagnostik redovisas i bilaga 1.

Variabel	Kategori	Koefficient	p-värde
	Intercept	+0,3	<0,001
Brottskategori	Misshandel	- 1,7	<0,001
	Stöld av motorfordon	+0,7	<0,001
	Cykelstöld	+1,0	<0,001
	Övrig stöld	+1,1	<0,001
	Bedrägeri	+0,5	<0,001
	Skadegörelse	+0,7	<0,001
			R ² = 0,92

Det är intressant att se hur mycket av variationen i andelen direktavskrivningar som kan förklaras av brottsstrukturen och hur stor del som kan förklaras av något annat. Förklaringsgraden, R², speglar hur stor del som förklaras av brottsstrukturen.

Resultatet innebär att ungefär 9/10 av andelen direktavskrivningar förklaras av brottsstrukturen (R² = 0,92). Brottsstrukturen, eller närmare bestämt mängdbrotten, kan alltså förklara både skillnaderna mellan regionerna och mellan olika kalendermånader, något som senare beskrivs mer i detalj.

Anmälningssätt

En annan möjlig förklaring är att anmälningssättet påverkar andelen direktavskrivningar, eftersom polisen behöver ha något att gå på för att kunna utreda brotten. En brottsanmälan av god kvalitet är därmed en viktig komponent i en utredning (Bärgman och Danielsson 2019). Om det saknas relevant information ökar risken att brottet direktavskrivs.

Omfattning, säsong, avvikelser och utveckling

Det finns olika sätt att anmäla ett brott. Det vanligaste är att ringa till 114 14 och att bli kopplad till PKC, det näst vanligaste är att en polis i tjänst tar upp anmälan och det tredje vanligaste är att fylla i ett formulär på polisens webbplats, det vill säga göra en så kallad e-anmälan (se figur 9). En övervägande del av alla handlagda brott anmäls på något av dessa sätt, men det finns även andra sätt att anmäla.

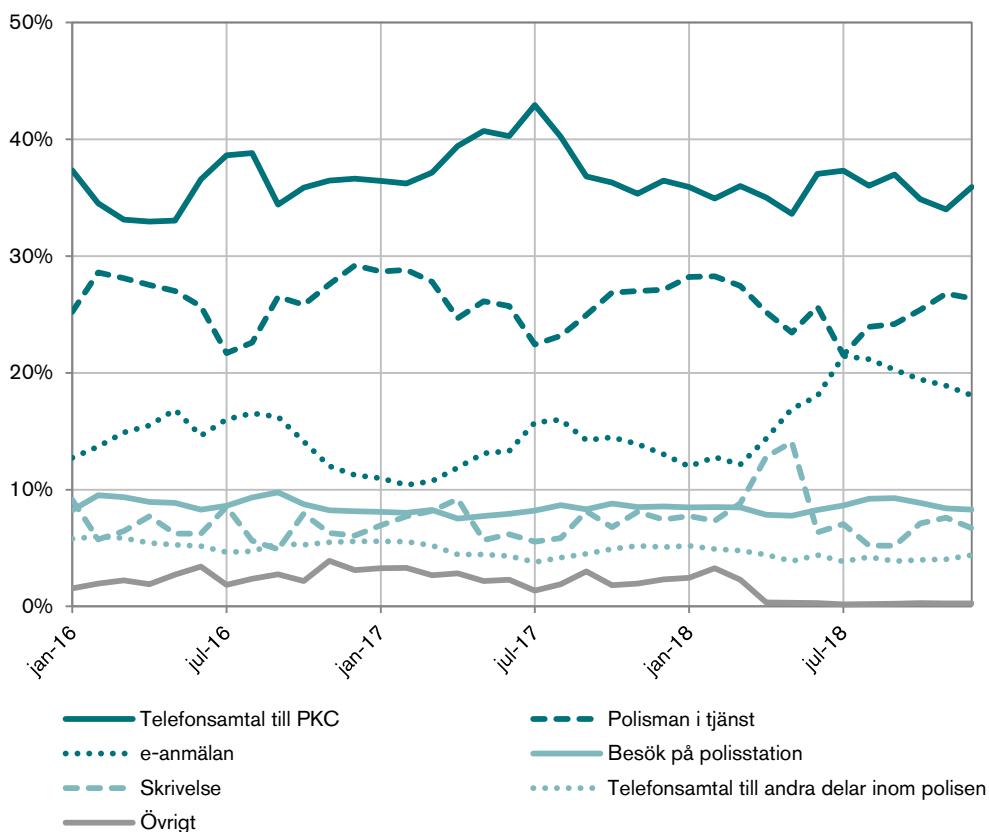
Mellan 2016 och 2018 har det skett vissa förändringar i hur man anmäler brott. Andelen e-anmälningar har ökat från 11 procent i december 2016 till 18 procent i december 2018, vilket motsvarar en ökning med 7 procentenheter. Anmälningar av en polis i tjänst har minskat från 29 procent till 26 procent, vilket motsvarar en minskning med 3 procentenheter. Vad polisen benämner ”övrigt” har minskat från 3 procent till nära noll procent, det vill säga en minskning med 3 procentenheter. Enligt polisen beror denna minskning på ändrade rutiner kring hur man registrerar anmälningssätt, där möjligheten att registrera ”övrigt” tagits bort (Polismyndigheten 2019e). Bland de andra anmälningssätten – telefonsamtal till PKC, besök på polisstationer, skrivelser och telefonsamtal till andra delar inom polisen – syns det inga tydliga förändringar. Därmed har det skett en viss omfördelning, från anmälningar av poliser i tjänst respektive ”öv-

rigt” till e-anmälningar.

Det finns en avvikelse som är värd att särskilt nämna, nämligen en tillfällig ökning av andelen skrivelser i april och maj 2018. Skrivelserna står normalt för 5–9 procent av alla anmälningar, men i april och maj 2018 stod de för 13 respektive 14 procent. Skrivelser handlar i regel om skadegörelser, en brottskategori där det ofta är kollektivtrafikbolag som anmäler, och region Stockholm står för ungefär hälften av alla anmälda skadegörelser. I april och maj 2018 anmäldes ovanligt många skadegörelsebrott i region Stockholm, mer än dubbelt så många som vanligt.¹⁴ Detta har sannolikt bidragit till den temporära ökningen av skrivelserna.

Det finns också säsongsmönster. Under sommaren avslutas en relativt stor andel brott som kommit in som e-anmälningarna och telefonsamtal till PKC. På vintern är det istället relativt vanligt att avsluta handläggningen av brott som anmäls av en polis i tjänst. Detta skulle dels kunna ha att göra med att brottsstrukturen varierar under året, dels att det finns starka samband mellan brottskategori och anmälningssätt. Säsongsvariationen i anmälningssätt kan också påverkas av myndighetsinterna faktorer, som till exempel schemaläggning och semesteruttag.

Figur 9: Andelen handlagda brott efter anmälningssätt i landet som helhet, under perioden januari 2016–december 2018. Källor: Polismyndigheten (2019h) samt Brå (2019b).

¹⁴ Normala månader anmäls vanligen mellan 7 000 och 8 000 skadegörelsebrott i region Stockholm, men i april och maj 2018 anmäldes 14 159 respektive 19 420 skadegörelser (Brå 2019c).

Hur andelen direktavskrivningar varierar mellan anmälningssätt

Brott kan alltså anmälas på olika sätt. Det är olika brottskategorier som kommer in via olika anmälningssätt och andelen direktavskrivningar varierar mellan anmälningssätten.

Telefonsamtal till PKC

PKC hanterar bland annat brottsanmälningar som kommer som telefonsamtal till PKC. Under 2016–2018 anmäldes 1,5 miljoner brott på detta sätt. Det är vanligare att brotten direktavskrivs än att de utreds, 66 procent direktavskrivs (se figur 10). Som nämnts tidigare varierar brottsstrukturen mellan de olika anmälningssätten. Av telefonsamtalen till PKC är det jämförelsevis många stölder, bedrägerier, hot och ofredande.

E-anmälningar

PKC hanterar inte bara inkommande samtal, utan också andra anmälningar, och däribland e-anmälningar. Via polisens webbplats kan man nämligen anmäla vissa brott – såsom inbrott, andra stölder och kontokortsbedrägeri – om man har ett svenskt personnummer eller samordningsnummer. Det handlar i hög grad om olika försäkringsbrott, det vill säga brott där försäkringsbolagen kräver polisanmälan för att betala ut skadeersättning till försäkringstagaren. Under 2016–2018 anmäldes 600 000 brott på detta sätt. Brott som kommit in som e-anmälan direktavskrivs mycket oftare än de utreds; hela 90 procent av e-anmälningarna direktavskrivs.

Polis i tjänst

Poliser i tjänst kan också registrera anmälan, vilket är relativt vanligt. Dessa brott anses ha goda förutsättningar att utredas, eftersom det oftast finns ett konstaterat brott, en misstänkt person och ett trovärdigt vittne. Under 2016–2018 anmäldes 1,0 miljon brott på detta sätt. Det är vanligare att dessa brott utreds än att de direktavskrivs (endast 9 procent direktavskrivs). Det handlar framför allt om så kallade ingripandebrott, det vill säga brott som påverkas av polisens eller andra aktörers egen aktivitet, däribland narkotikabrott, olovlig körning och stöld i butik.

Besök på en polisstation

En liten del av brotten anmäls via ett besök på en polisstation. Under 2016–2018 anmäldes 340 000 brott på detta sätt. Det är ungefär lika vanligt att brotten utreds som att de direktavskrivs (51 procent direktavskrivs). Det är jämförelsevis många anmälningar om brott mot enskild person, särskilt bedrägerier, som kommer in på detta sätt.

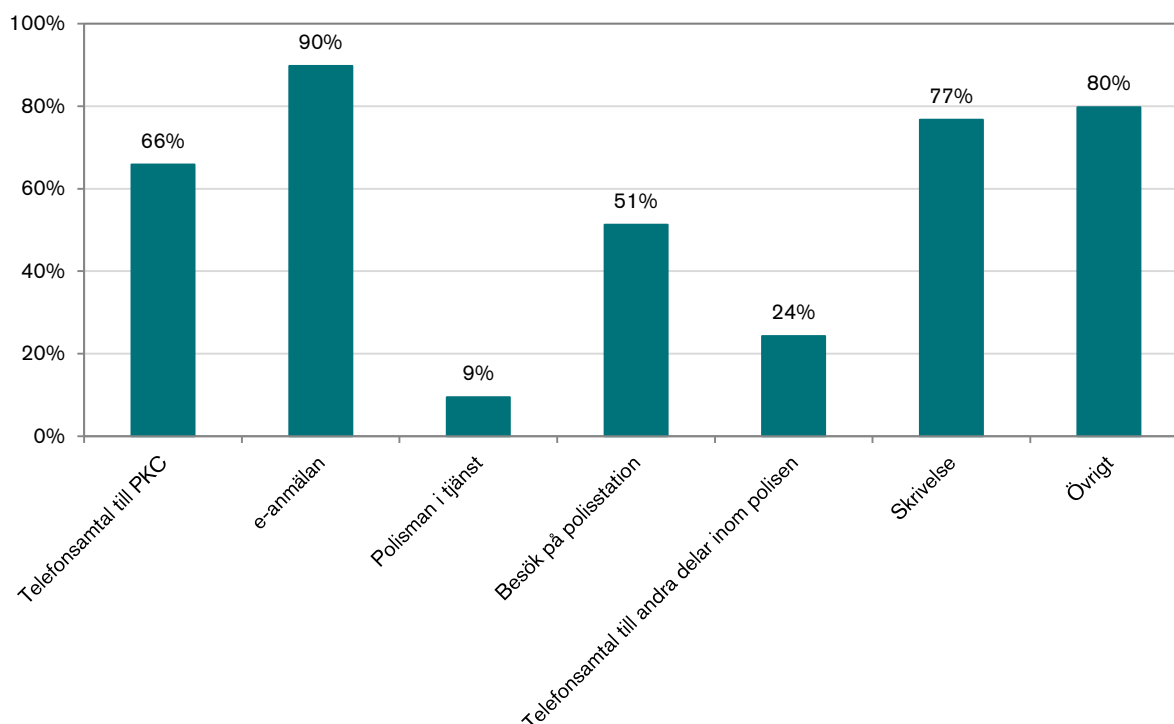
Telefonsamtal till andra delar inom polisen

Många brott anmäls via telefon till PKC eller andra delar inom polisen. Under 2016–2018 anmäldes 190 000 brott på detta sätt. Det är vanligare att brotten utreds än att de direktavskrivs (24 procent direktavskrivs). Det är jämförelsevis många anmälningar om misshandel, stöld i butik och övriga brott, som kommer in på detta sätt.

Skrivelser och övriga anmälningar

Det finns även anmälningar som kommer in som skrivelser eller som övriga anmälningar. Under 2016–2018 anmäldes 370 000 brott på detta sätt. Det är vanligare att dessa brott direktavskrivs än att de utreds (77 respektive 80 procent direktavskrivs). En klar majoritet av dessa anmälningar avser skadegörelser.

Figur 10: Andelen direktavskrivna brott uppdelat på olika anmälningssätt under perioden 2016-2018. Källor: Polismyndigheten (2019h) och Brå (2019b).

Hur anmälningssätten påverkar direktavskrivningarna

Andelen direktavskrivningar varierar kraftigt mellan olika anmälningssätt, från 9 procent vid anmälningar via poliser i tjänst till 90 procent vid e-anmälningar. Anmälningssätten varierar i sin tur mellan olika brottskategorier, varför det är lämpligt att kontrollera för brottsstrukturen. Frågan är om anmälningssätten påverkar andelen direktavskrivningar, om man kontrollerar för brottsstrukturen?

I tabell 2 presenteras hur anmälningssätt och brottsstrukturen påverkar andelen direktavskrivningar. Som förväntat är andelen direktavskrivningar högre om brotten anmäls via nätet (e-anmälningar), som telefonsamtal till PKC, som skrivelser eller på övriga sätt. E-anmälningarna kan här vara särskilt intressant att studera, eftersom några tidigare studier har visat tecken på att dessa anmälningar ibland saknar relevant information. Om e-anmälningarna ökar med 1 procentenhet, ökar andelen direktavskrivningar med 0,2 procentenheter. Resultaten ska tolkas med försiktighet, eftersom det finns tecken på vissa statistiska problem i modellen. Diverse analyser i bilaga 1 indikerar att det finns tecken på så kallad imperfekt kolinjäritet, vilket kan påverka resultaten när brottskategorier och anmälningssätt samanalyseras. Till exempel består skrivelser och övriga anmälningssätt i väldigt stor utsträckning av skadegörelser. Det är därmed statistiskt svårt att separera effekten av skadegörelser från effekten av ett brott anmäls som en skrivelse.

Tidigare analyserades brottsstrukturens påverkan på direktavskrivningar. Frågan är om brottsstrukturen påverkar på samma sätt när man kontrollerar för anmälningssätt. Resultaten är liknande men lite svagare. Som tidigare bidrar misshandelsbrotten till en minskad andel direktavskrivningar, medan de andra fem mängdbrotten istället ökar andelen direktavskrivningar. För samtliga brottskategorier är resultaten statistiskt signifikanta.

Det är också intressant att se hur mycket av variationen i andelen direktavskrivningar som kan förklaras av de variabler som ingår i modellen och hur stor del som kan förklaras av något annat. Enbart brottsstrukturen förklarar 92 procent av andelen direktavskrivningar (se tidigare analys). När man också tar hänsyn till olika anmälningssätt ökar förklaringsgraden med två procentenheter, från 92 till 94 procent (se R^2 -värdena i tabell 1 respektive tabell 2). Dessvärre blir modellen betydligt mer komplex utan att förklara speciellt mycket mer. Slutsatsen är att man egentligen inte behöver kontrollera för anmälningssätt. Brottskategorier och anmälningssätt går i varandra, och det är svårt att separera effekterna från varandra.

Tabell 2: Regressionsmodell över andelen direktavskrivna brott samt både brottsstruktur och anmälningssätt i regionerna, under perioden januari 2016–december 2018. Residualdiagnostik redovisas i bilaga 1.

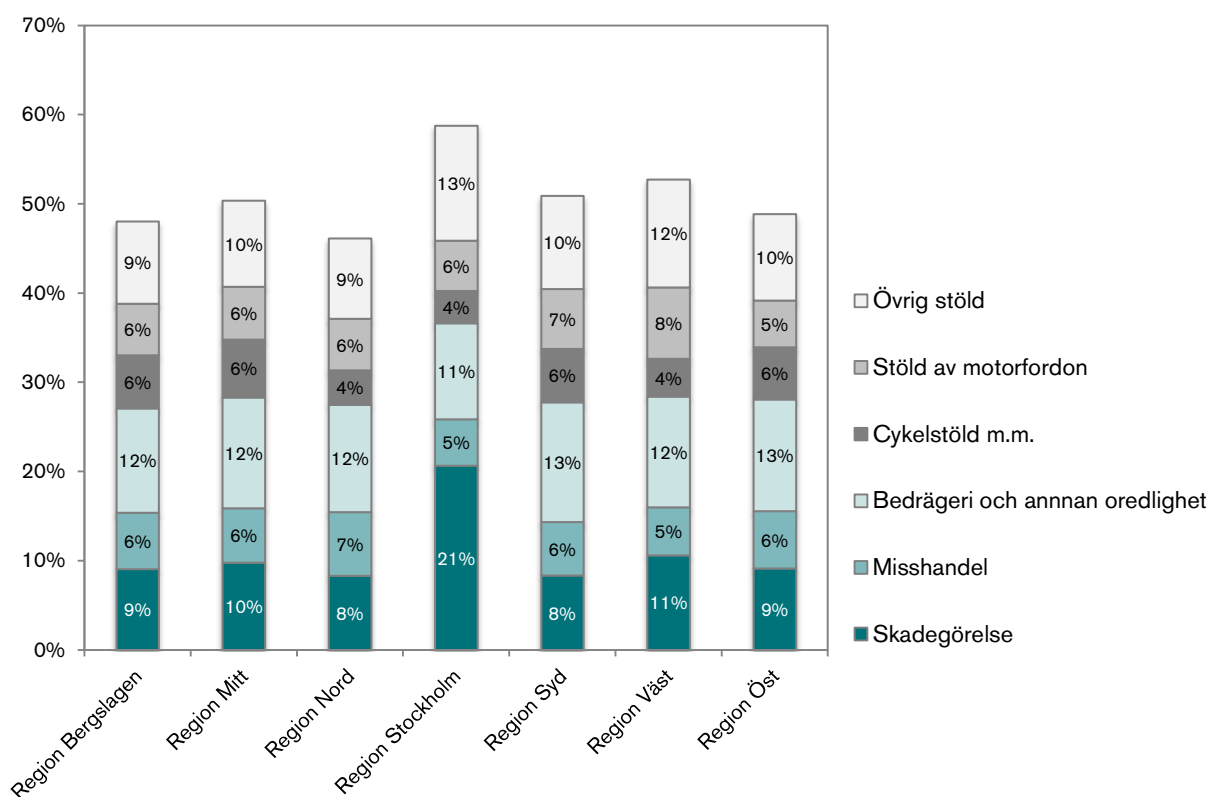
Variabel	Kategori	Koefficient	p-värde
	Intercept	+0,3	0,005
Brottskategori	Misshandel	- 0,9	0,001
	Stöld av motorfordon	+0,4	0,011
	Cykelstöld	+0,9	<0,001
	Övriga stölder	+0,9	<0,001
	Bedrägeri	+0,2	0,045
	Skadegörelse	+0,3	0,002
Anmälningssätt	Telefonsamtal till PKC	+0,2	0,015
	E-anmälan	+0,2	0,007
	Polis i tjänst	- 0,2	0,075
	Telefonsamtal, ej till PKC	- 0,2	0,103
	Skrivelse	+0,3	0,013
	Övrig anmälan	+0,3	0,003
N = 252 (7 regioner * 36 månader)		$R^2 = 0,94$	

Brottsstrukturen och andelen direktavskrivningar i regionerna

Andelen direktavskrivningar förklaras som sagt väldigt väl av brottsstrukturen. Framför allt handlar det om andelen och mängdbrottskategori. Arbetsbelastningen vid PKC och anmälningssättet ger ett marginellt bidrag till att förklara direktavskrivningarna. Därför undersöks nu hur brottsstrukturen förklarar skillnader mellan olika regioner och månader.

Brottsstrukturen varierar mellan de olika regionerna (se figur 11). Andelen mängdbrott är som högst i region Stockholm (59 procent) och som lägst i region Nord (46 procent). När de olika kategorierna av mängdbrott studeras var och en för sig utmärker sig en av kategorierna, nämligen skadegörelserna. I region Stockholm står skadegörelserna för hela 21 procent av de handlagda brotten, högre än i de andra regionerna. I de andra regionerna står skadegörelserna för 8–11 procent. Tre mängdbrottskategorier är mindre vanliga i region Nord: skadegörelse, cykelstöld och övrig stöld.

Figur 11: Brottsstrukturen sett till de sex mängdbrottskategorierna i regionerna under januari 2016–december 2018. Källa: Brå (2019b).

Region Stockholm

Det är alltså en särskilt hög andel skadegörelsebrott och andra mängdbrott i region Stockholm. Andelen direktavskrivningar är också högst i region Stockholm (57 procent), jämfört med andra regioner där andelen var mellan 43 och 52 procent.

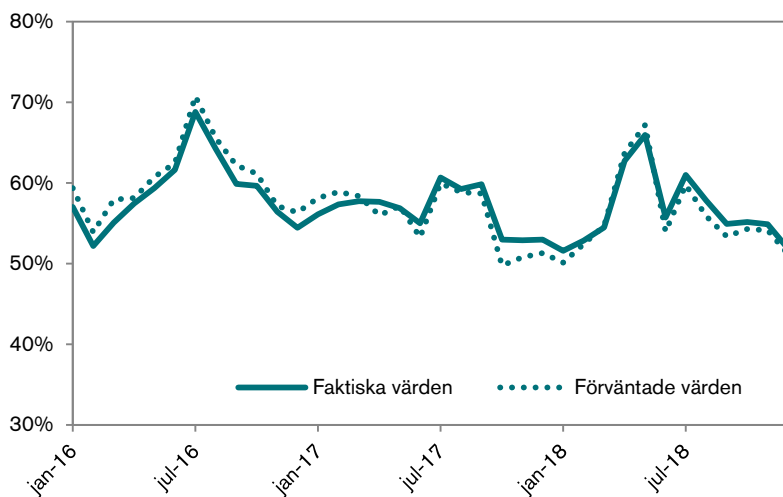
Den faktiska andelen direktavskrivningar kan jämföras med den förväntade andelen, det vill säga den andel som är förväntad utifrån brottsstrukturen.

Figur 12 visar att den höga andelen direktavskrivningar i regionen i hög grad förklaras av brottsstrukturen. Det syns ingen systematisk skillnad i den förväntade och den faktiska andelen direktavskrivningar.

Även säsongvariationen hänger ihop med brottsstrukturen. De förväntade värdena utifrån brottsstrukturen följer mönstret i de faktiska direktavskrivningarna, i alla fall på ett över-

gripande plan. När de faktiska direktavskrivningarna ökar, ökar också de förväntade direktavskrivningarna, och vice versa. Säsongsmonstret i andelen direktavskrivningar förklaras alltså i hög grad av säsongsmonstret i brottsstrukturen. Det är inte bara i region Stockholm man kan skönja en dylik säsongsvariation. I var och en av regionerna framkommer en liknande bild av säsongsmonstret (se figurerna 11-14 och figurerna 3-6 i bilaga 2).

Figur 12: Andelen direktavskrivningar, de förväntade värdena enligt brottsstrukturen respektive de faktiska värdena, i region Stockholm under perioden januari 2016–december 2018.

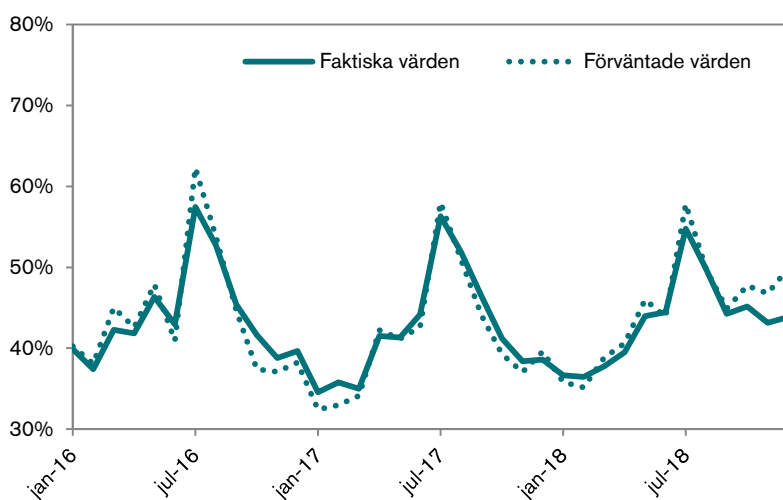

Region Nord

Region Nord utmärker sig på ett helt annat sätt, genom att andelen mängdbrott i region Nord i stället är lägre än i andra regioner.

Brottsstrukturen är en betydande förklaring till den låga andelen direktavskrivningar i regionen. I figur 13 syns ingen systematisk skillnad i den förväntade och den faktiska andelen direktavskrivningar.

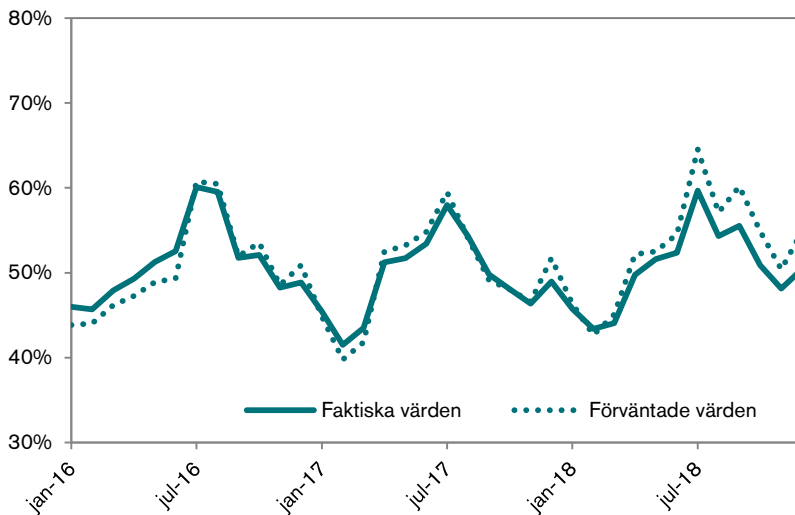
Figur 13: Andelen direktavskrivningar, de förväntade värdena enligt brottsstrukturen respektive de faktiska värdena, i region Nord under perioden januari 2016–december 2018.

Region Syd

I region Syd finns ett särskilt intressant fenomen att belysa. Regionen utreder nämligen en större andel brott idag än förväntat, om man tar hänsyn till den förändrade brottsstrukturen (se figur 14). Sett till andel och mängdbrottskategori borde andelen direktavskrivningar i regionen öka, men det gör den bara svagt. Fler brott utreds alltså än vad som kan förväntas, och detta fenomen kvarstår även med hänsyn tagen till både brottsstrukturen (samtliga 20 brottskategorier) och alla olika anmälningssätt. Förklaringar till detta bör därmed sökas på annat håll.

Figur 14: Andelen direktavskrivningar, de förväntade värdena enligt brottsstrukturen respektive de faktiska värdena, i region Syd under perioden januari 2016–december 2018.

Övriga regioner

I övriga regioner förklaras den faktiska andelen direktavskrivningar väl av brottsstrukturen. Såväl nivå, säsongsmonster och utvecklingen över hela den studerade tidsperioden förklaras väl av brottsstrukturen (se figurer i bilaga 2).

Avslutning

I kortanalysen undersöks tre olika förklaringar till att andelen direktavskrivningar varierar mellan olika polisregioner och olika månader på året. Slutsatsen är att brottsstrukturen förklarar en mycket stor del av variationen vad gäller direktavskrivningar, såväl mellan olika regioner som mellan olika månader.

I kortanalysen undersöks 20 brottskategorier, men det räcker med sex av dem för att förklara huvuddragen i variationen. Det handlar om följande mängdbrott: misshandel, bedrägeri, övrig stöld, stöld av motorfordon, cykelstöld och skadegörelse.

Andelen direktavskrivningar varierar över kalenderåret, på så sätt att de är vanligare på sommaren än på vintern. Stora delar av säsongsvariationen kan förklaras av att andelen mängdbrott varierar under kalenderåret. Framför allt varierar andelen cykelstölder, en brottskategori som ofta direktavskrivs. På sommaren står cykelstölderna för 6–8 procent av de handlagda brotten, medan de under vintern står för 2–3 procent. På vintern utgörs en större andel handlagda brott av andra brottskategorier. Det handlar om trafik- och narkotikabrott, men i viss mån också andra brott som registreras av poliser i tjänst: hot, misshandel, sexualbrott och brott mot allmän verksamhet.

Andelen direktavskrivningar varierar mellan olika regioner. I region Stockholm är andelen direktavskrivningar högre än i de andra regionerna. En förklaring är att de har en högre andel anmälda skadegörelsebrott – en brottskategori som ofta direktavskrivs. I region Nord är bilden en annan, eftersom andelen direktavskrivningar är lägre än i de andra regionerna. En förklaring är att region Nord har en mindre andel skadegörelser, cykelstölder och övriga stölder – och en större andel av andra brott.

Mängdbrotten kan förklara skillnader mellan regioner väldigt väl. Flera av mängdbrotten direktavskrivs ofta, och om man tar hänsyn till både andelen och vilken kategori av mängdbrott det handlar om försvinner nästan hela skillnaden mellan regionerna.

Utöver brottsstrukturen undersöktes även anmälningsätt och arbetsbelastning. Sättet brott anmäls på kan i viss mån påverka andelen direktavskrivningar, men i mindre utsträckning än brottsstrukturen. En annan bild framkommer för arbetsbelastningen; här finns inga tydliga tecken på att PKC:s arbetsbelastning påverkar om brott direktavskrivs eller ej.

Dock ska resultatet tolkas med viss försiktighet, i och med att kortanalysen enbart testar ett specifikt mått på arbetsbelastning. Frågan är om det hade blivit ett annat resultat om ett annat mått använts.

Nya frågor och uppslag till vidare studier

När man kontrollerar för andelen och vilken kategori av mängdbrott det handlar om framkommer något som kan vara en avvikelse i region Syd, och som inte kan förklaras av andelen mängdbrott. Under de 36 månader som studerats minskade andelen direktavskrivningar i region Syd, även rensat för andelen mängdbrott. Det handlar inte om brottsstrukturen sett till samtliga 20 brottskategorier eller olika anmälningssätt (visas ej i analyserna), utan troligen är det något som ändrats över tid i region Syd. En hypotes kan vara ett ändrat arbetssätt i upptagningen av anmälningar, men det kan också handla om en ändrad organisation, ändrade omständigheter kring brottet eller annat som kan tänkas påverka andelen direktavskrivningar. Detta skulle kunna undersökas närmare, men har inte rymts inom denna kortanalys.

Denna kortanalys har berört den första delen av brottmålsprocessen, det vill säga upptagningen av anmälningar och den initiala hanteringen fram till beslutet att direktavskriva eller inleda en utredning. Det vore också intressant att gå vidare och studera en senare del i brottmålsprocessen, nämligen utredda brott. Frågan är hur de utreds och handläggs och vilka handläggningsbeslut de resulterar i? Påverkar brottsstrukturen även de utredda brotten och de olika handläggningsbesluten lika mycket som de direktavskrivna? Hur förklarar brottsstrukturen skillnaden mellan regioner? Hur förklarar brottsstrukturen skillnader mellan olika månader och år? Finns det även andra faktorer som påverkar, till exempel utredningsbalanserna?

Referenser

- Bring, T. och Diesen, C. (2009). *Förundersökning*. Fjärde upplagan. Stockholm: Norstedts juridik.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2013). *Polisers syn på utredning av mängdbrott. Uppdraget ”satsningen på fler poliser”*. Rapport 2013:20. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2014). *Varför gav fler poliser inte ökad personuppläkning – slutrapport i uppdraget ”Satsningen på fler poliser”*. Rapport: 2014:17. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2018). Kortanalys: 1/2018. *Personuppläkning i relation till förändrad brottsstruktur*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2019a). *Kriminalstatistik 2018. Handlagda brott. Slutlig statistik 2018*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2019b). Mikrodatamaterial med statistik om handlagda brott.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2019c). Brås statistikdatabas över anmälda brott. Statistiken hämtad 2019-10-24.
- Bärgman, O. och Danielsson, S. (2019). *Förundersökning i brottmål*. Sjätte upplagan. Stockholm: Bruun juridik AB.
- Polismyndigheten (2017). *Granskning av polisregionernas handläggning av bedrägeriärenden*. Internrevisionen.
- Polismyndigheten (2019a). *Årsredovisning 2018*. Stockholm: Polismyndigheten.
- Polismyndigheten (2019b). Fakta om mängdbrott. <https://polisen.se/lagar-och-regler/lagar-och-fakta-om-brott/mangdbrott/>. Läst 2019-10-02.
- Polismyndigheten (2019d). E-postkorrespondens med Ylva Evers och Mandana Rouzbehi, båda Polismyndigheten, 2019-03-19.
- Polismyndigheten (2019e). Samtal med Gunnar Brehlin, Polismyndigheten, 2019-11-07.
- Rättegångsbalken, RB.
- Sarnecki, J. (2019). *Stöta på patrull – en ESO-rapport om polisens problemorienterade arbete*. Rapport till Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi. 2019:6. Stockholm: Regeringskansliet, finansdepartementet.

Bilagor

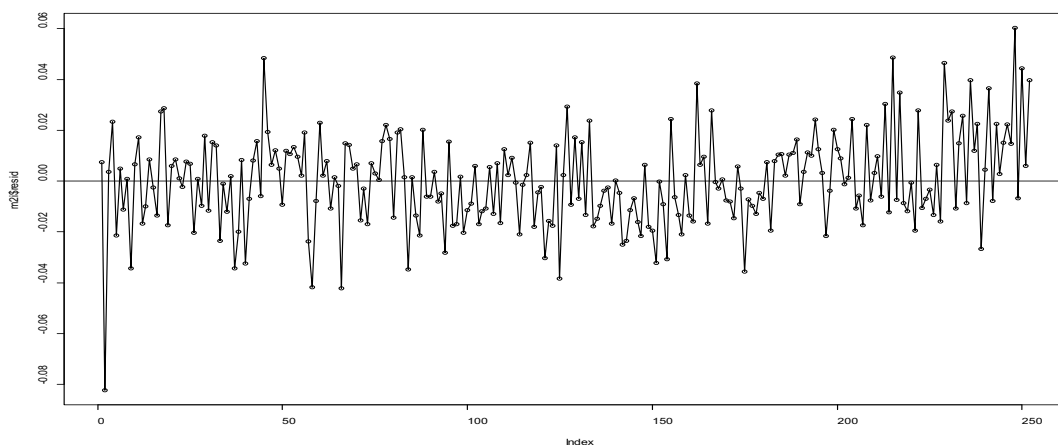
Bilaga 1. Residualdiagnostik

I denna bilaga presenteras så kallad residualdiagnostik för de modeller som beskrivs i kortanalysen. Metoden som används för att anpassa modellens värden till faktiska värden är minsta kvadratmetoden (OLS). För att denna metod ska ge korrekta resultat krävs att följande villkor uppfylls:

- Sambandet mellan beroende och oberoende variabler är linjärt.
- Residualerna sprider sig slumpmässigt kring medelvärdet noll.
- Det är ovanligt med påtagliga outliers.
- Ingen perfekt multikolinjäritet föreligger.

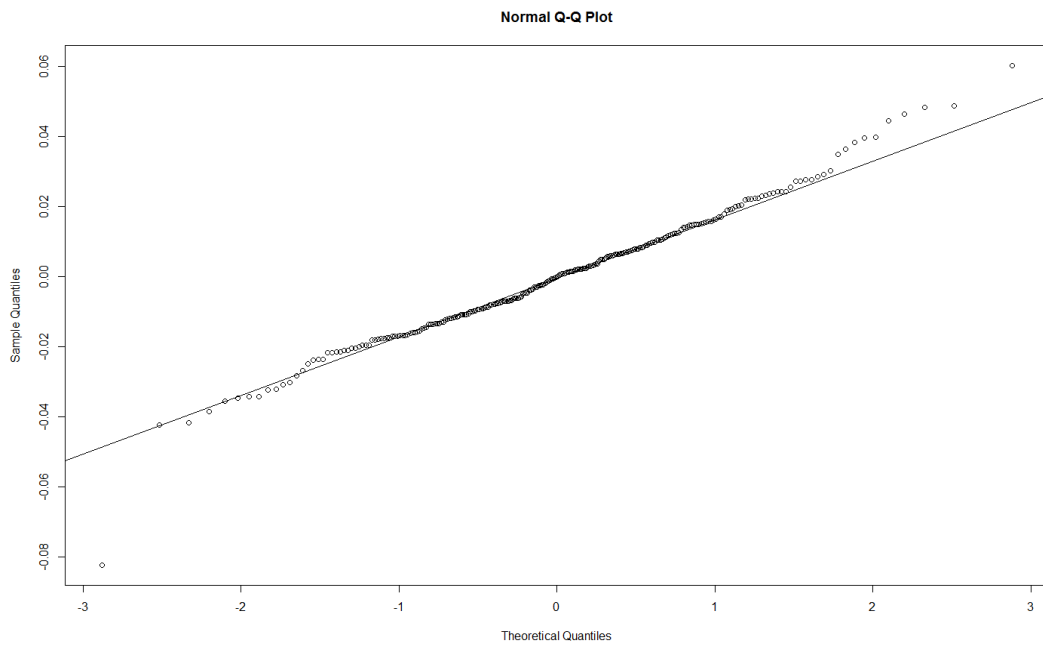
I figur 1 visas residualerna plottade för en modell med vissa brottskategorier i denna studie. Residualerna plottas efter de 36 månaderna och de 7 regionerna, totalt 252 observationer. Resultatet är att residualerna varierar kring noll och är relativt konstanta över tid och mellan regionerna, men det finns något eller några värden som i viss mån avviker något.

Figur 1. Residualplott. Modell med vissa brottskategorier.

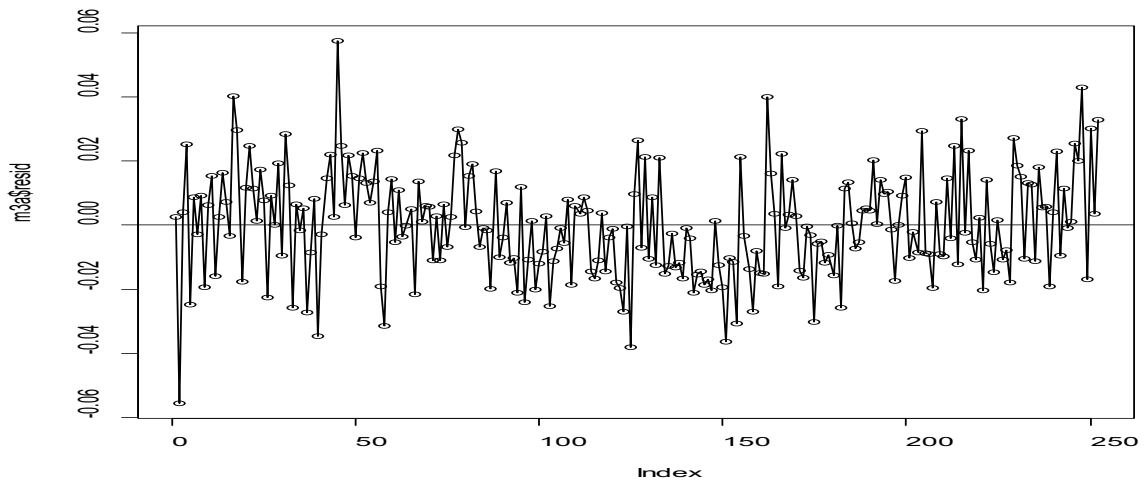
I figur 2 visas en normalfördelningsplott för modellen med vissa brottskategorier. Om plotten följer en s-formad kurva, finns det problem med antagandet om slumpmässig fördelning. Det finns dock inte tecken på något sådant problem.

Figur 2. Normalfördelningsplott. Modell med vissa brottskategorier.

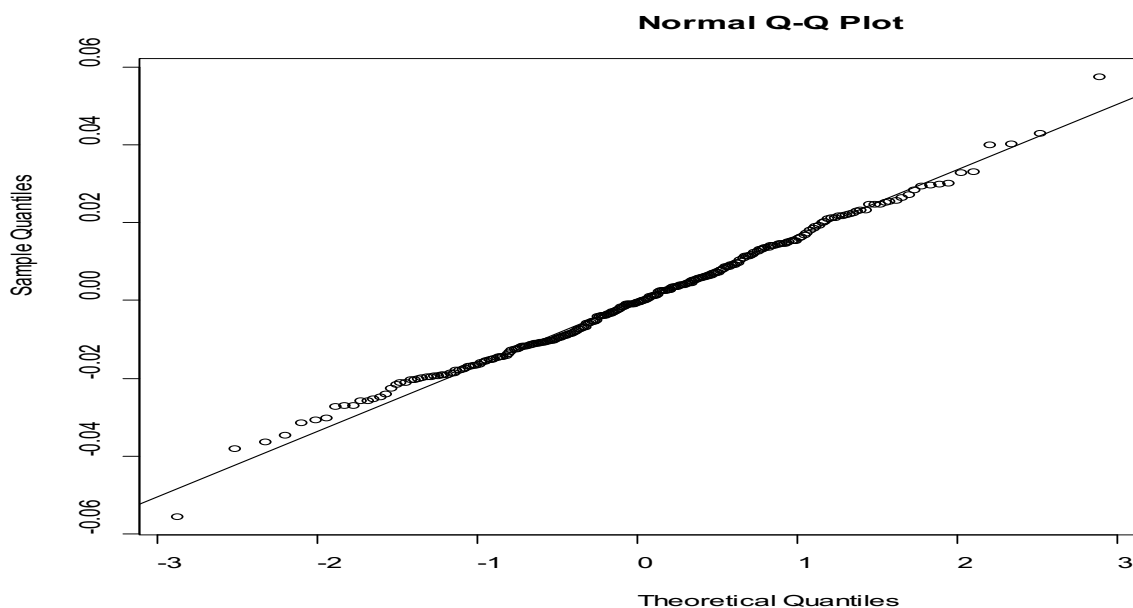
I figur 3 visas residualerna plottade efter tid och region för modellen med olika anmälningssätt och vissa brottskategorier. Residualerna är relativt konstanta över tid och mellan regionerna. Det finns några värden som avviker något, men det är inga påtagligt stora avvikelser.

Figur 3. Residualplott. Modell med olika anmälningssätt och vissa brottskategorier.

I figur 4 visas en normalfördelningsplott för modellen med olika anmälningssätt och vissa brottskategorier. Om plotten följer en s-formad kurva, finns det problem med fördelningen på residualerna. Det finns dock inte tecken på något sådant problem.

Figur 4. Normalfördelningsplott. Modell med olika anmälningssätt och vissa brottskategorier.

För modellen med olika anmälningssätt och vissa brottskategorier finns det problem med multikolinjäritet. Multikolinjäritet innebär att två eller fler variabler i regressionen uppvisar ett väldigt starkt samband med varandra, vilket medför att det blir svårt att studera enskilda variablers effekter på den beroende variabeln. Det är alltså problematiskt om några av variablerna i den linjära regressionen uppvisar ett starkt samband med varandra, så kallad multikolinjäritet. För att undersöka om det finns multikolinjäritet mellan de oberoende variablerna, studeras först en så kallad korrelationsmatris, där korrelationskoefficienterna kan variera mellan -1 och +1.

Som tabell 1 visar finns det en hel del höga korrelationer. Till exempel mellan anmälningssättet "skrivelser" och brottskategorin "skadegörelse" (+0,9). När skadegörelserna ökar, ökar skrivelserna näst intill lika mycket (och vice versa). En anledning till detta är att skrivelserna i hög grad består av en enskild brottskategori, nämligen skadegörelser.

I och med att det är svårt att särskilja effekter av anmälningssätt från effekter av brottskategorier, förordas en modell med enbart brottskategorier. Om både anmälningssätt och brottskategorier inkluderas i en modell, finns det risk att resultaten blir skeva.

Tabell 1: Korrelationsmatris (Pearsons korrelationskoefficient) mellan de förklarande variablerna uppdelat på kategorier.

		Brottskategori						Anmälningssätt					
		Misshandel	Bedrägeri	Övrig stöld	Stöld av motorfordon	Cykelstöld	Skadegörelse	E-anmälan	Telefonsamtal till PKC	Polis i tjänst	Skrivelse	Telefonsamtal, ej till PKC	Övrig anmälan
Brottskategori	Misshandel	1	+0,1	-0,6	-0,5	-0,4	-0,5	-0,7	-0,0	+0,6	-0,5	+0,2	-0,3
	Bedrägeri	+0,1	1	-0,2	-0,1	-0,1	-0,4	-0,0	+0,2	-0,2	-0,3	+0,3	-0,3
	Övrig stöld	-0,6	-0,2	1	+0,5	+0,0	+0,5	+0,4	-0,1	-0,5	+0,4	-0,2	+0,5
	Stöld av motorfordon	-0,5	-0,1	+0,5	1	+0,4	-0,1	+0,3	+0,4	-0,5	-0,0	+0,1	-0,1
	Cykelstöld	-0,4	-0,1	+0,0	+0,4	1	-0,1	+0,4	+0,4	-0,2	-0,3	+0,1	-0,3
	Skadegörelse	-0,5	-0,4	+0,5	-0,1	-0,1	1	+0,5	-0,6	-0,2	+0,9	-0,5	+0,7
Anmälningssätt	E-anmälan	-0,7	-0,0	+0,4	+0,3	+0,4	+0,5	1	-0,4	-0,4	+0,3	-0,2	+0,1
	Telefonsamtal till PKC	-0,0	+0,2	-0,1	+0,4	+0,4	-0,6	-0,4	1	-0,3	-0,5	+0,5	-0,5
	Polis i tjänst	+0,6	-0,2	-0,5	-0,5	-0,2	-0,2	-0,4	-0,3	1	-0,3	-0,5	-0,1
	Skrivelse	-0,5	-0,3	+0,4	-0,0	-0,3	+0,9	+0,3	-0,5	-0,3	1	-0,4	+0,5
	Telefonsamtal, ej till PKC	+0,2	+0,3	-0,2	+0,1	+0,1	-0,5	-0,2	+0,5	-0,5	-0,4	1	-0,3
	Övrig anmälan	-0,3	-0,3	+0,5	-0,1	-0,3	+0,7	+0,1	-0,5	-0,1	+0,5	-0,3	1

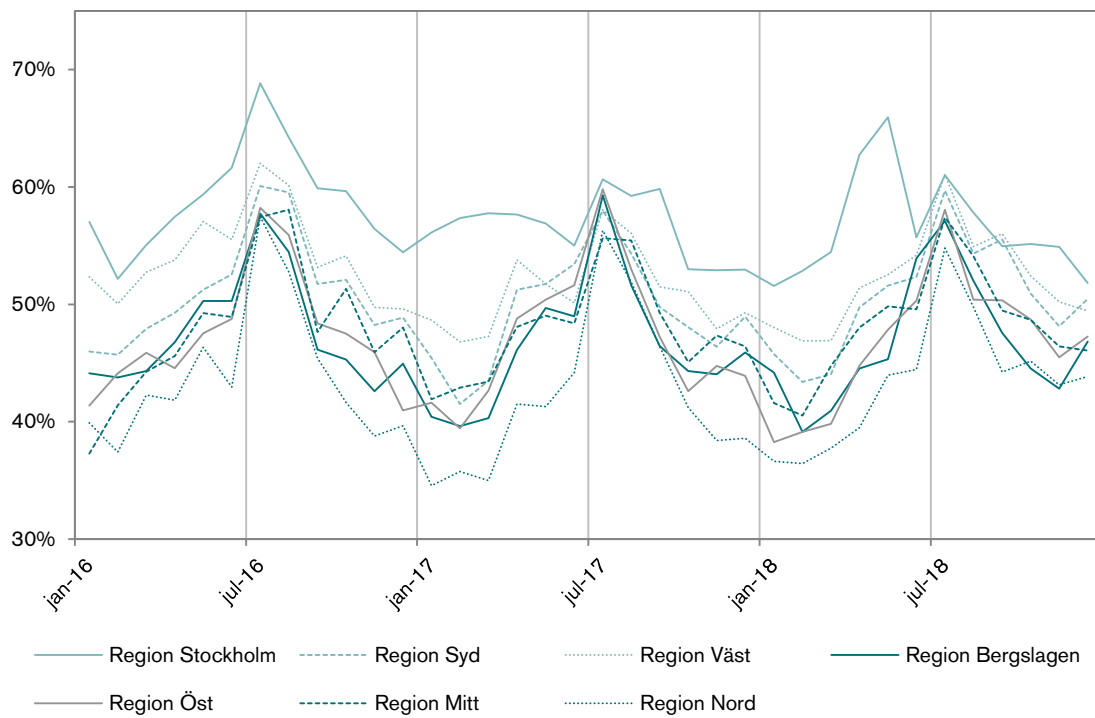
Det finns även andra sätt att studera om det finns problematisk multikolinjäritet mellan de förklarande variablerna. I tabell 2 visas ett så kallat VIF-test. Flera av kategorierna uppvisar höga VIF-värden. Såväl vid korrelationsmatrisen ovan som vid VIF-testet finns det indikation på problematisk multikolinjäritet.

Tabell 2: VIF-värden för modellen med olika anmälningssätt och vissa brottskategorier.

Kategori	VIF-värde
Misshandel	5,3
Bedrägeri	3,1
Övrig stöld	3,0
Stöld av motorfordon	3,2
Cykelstöld	3,3
Skadegörelse	20,4
E-anmälan	10,0
Telefonsamtal till PKC	9,9
Polis i tjänst	23,4
Skrivelse	14,6
Telefonsamtal, ej till PKC	10,6
Övrig anmälan	4,6

Bilaga 2. Tabell- och figurbilaga

Figur 1: Andelen direktavskrivningar i regionerna under perioden januari 2016 – december 2018. Källa: Brå (2019b).

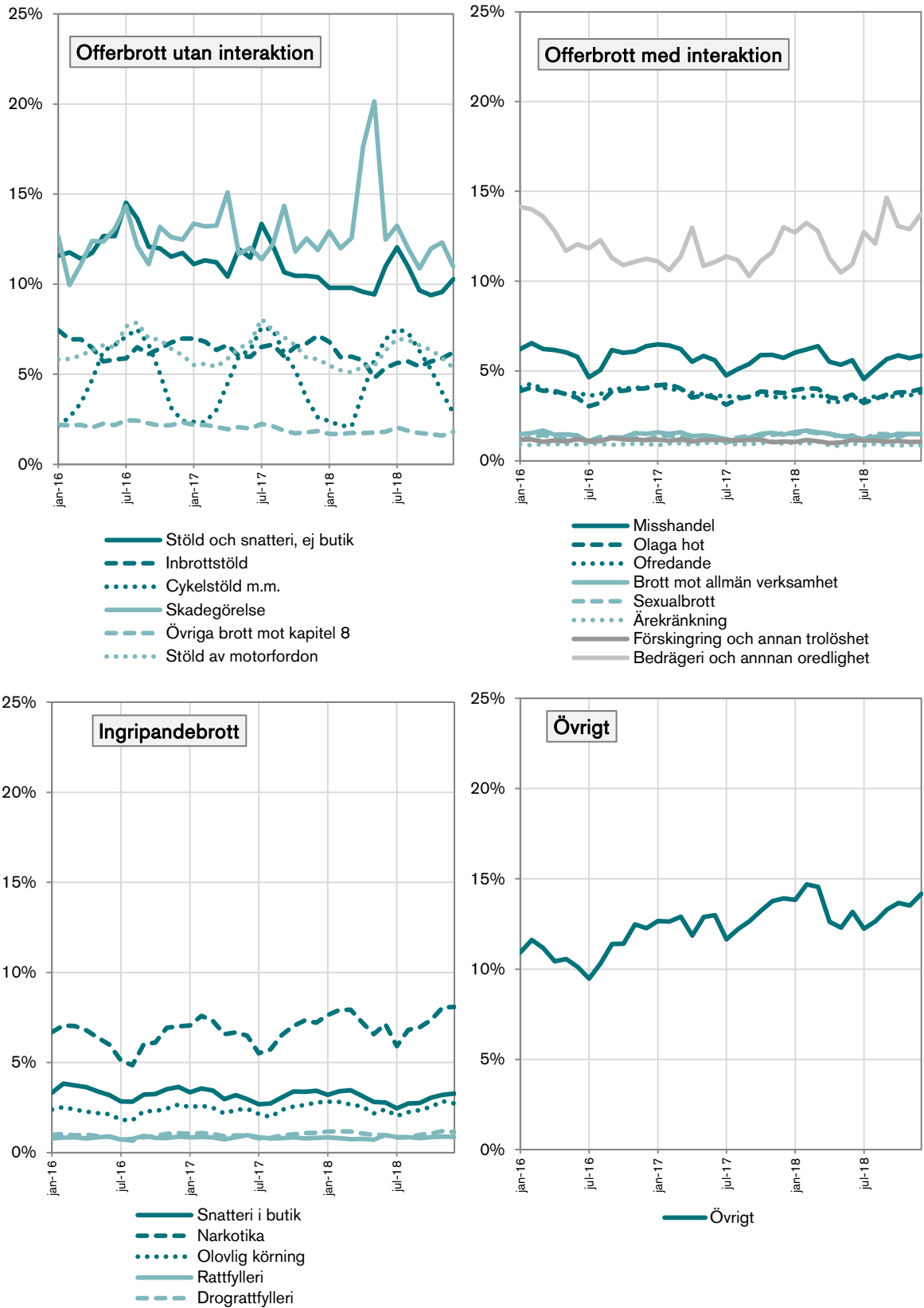
Tabell 1: Andelen direktavskrivningar inom 20 olika brottskategorier under perioden 2016-2018. Källa: Brå (2019b).

Brottskategori	Andel direktavskrivna
Övrigt	34,8 %
Stöld i butik	20,9 %
Narkotika	1,5 %
Olovlig körning	1,2 %
Rattfylleri	1,1 %
Drograttfylleri	0,3 %
Misshandel	13,0 %
Olaga hot	16,0 %
Ofredande	46,1 %
Brott mot allmän ordning	6,9 %
Sexualbrott	12,5 %
Ärekränkning	73,1 %
Förskingring och annan trolöshet	48,2 %
Bedrägeri och annan oredlighet	59,3 %
Övrig stöld	78,9 %
Inbrottstöld	60,4 %
Stöld av motorfordon	81,8 %
Cykelstöld m.m.	94,4 %
Skadegörelse	86,7 %
Övriga brott mot kapitel 8	73,3 %

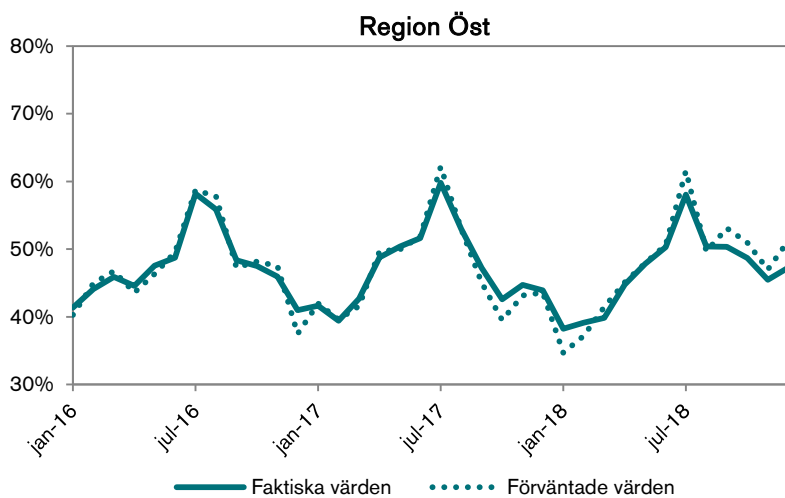
Tabell 2: Direktavskrivna, utredda och handlagda brott samt andelen direktavskrivna brott av handlagda brott under perioden 2016-2018, i hela riket och uppdelat efter polisregion. Källa: Brå (2019b).

Polisregion	Direktavskrivna brott	Utredda brott	Handlagda brott	Andel direktavskrivna brott
Region Bergslagen	138 070	157 537	295 607	46,7%
Region Mitt	154 807	168 434	323 241	47,9%
Region Nord	121 255	161 406	282 661	42,9%
Region Stockholm	735 175	544 894	1 280 069	57,4%
Region Syd	391 300	386 101	777 401	50,3%
Region Väst	408 426	371 047	779 473	52,4%
Region Öst	187 483	211 491	398 974	47,0%
Hela riket	2 136 516	2 000 910	4 137 426	51,6%

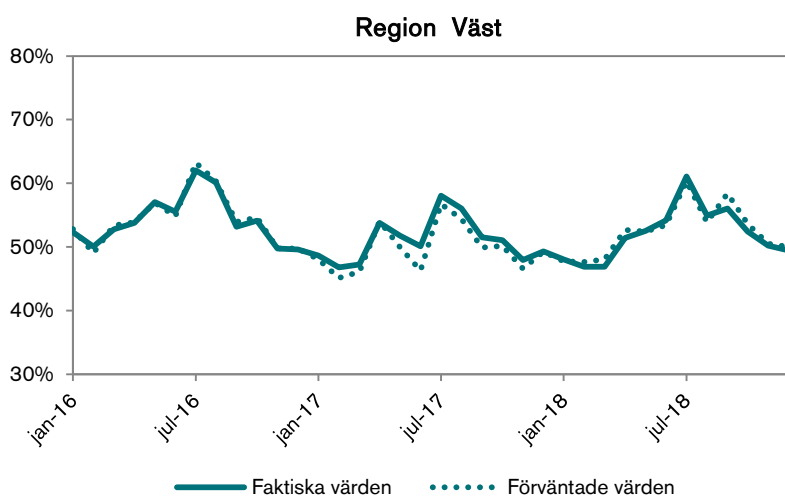
Figur 2a-d: Andelen handlagda brott efter brottskategori under perioden januari 2016–december 2018.

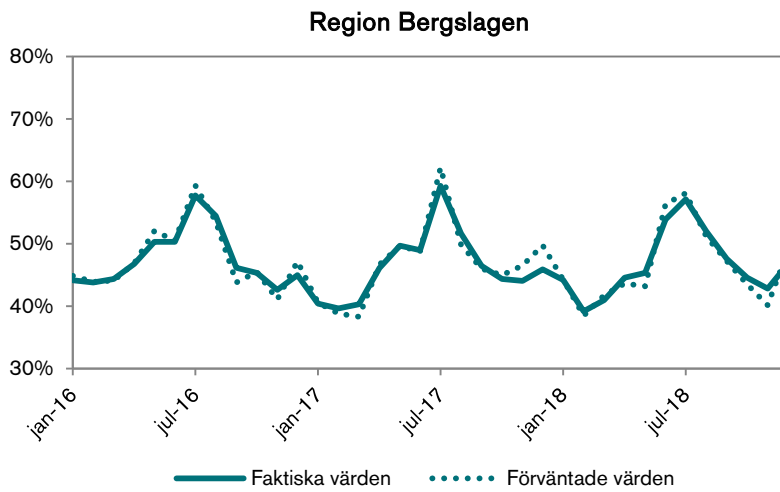
Figur 3: Andelen direktavskrivningar, de förväntade värdena enligt brottsstrukturen respektive faktiska värden, i region Öst under perioden januari 2016–december 2018.

Figur 4: Andelen direktavskrivningar, de förväntade värdena enligt brottsstrukturen respektive faktiska värden, i region Väst och under perioden januari 2016–december 2018.

Figur 5: Andelen direktavskrivningar, de förväntade värdena enligt brottsstrukturen respektive faktiska värden, i region Bergslagen under perioden januari 2016–december 2018.

Figur 6: Andelen direktavskrivningar, de förväntade enligt brottsstrukturen respektive faktiska värden, i region Mitt under perioden januari 2016–december 2018.

